

De vierde dimensie van ruimte

Gepubliceerd in: *Gonzo (circus)*, nr. 71 (Leuven, 2005).

**LAB[au],
Liquid Space,
Brussel, 2005**

Marc Schuilenburg

De vorm van een werk staat zelden ter discussie. De inhoud, daar praten en discussiëren we over. Toch kunnen vraagtekens worden geplaatst bij de vanzelfsprekendheid waarop steeds voor dezelfde vorm wordt gekozen als lezingen en kunstwerken worden uitgegeven in een publicatie. Waarom de keuze maken voor het boek? Het behoeft weinig betoog dat de traditionele vorm van pagina's die met illustraties worden afgewisseld tot weinig interactie met de lezer leidt. Niet alleen wordt de lezer gedwongen vooraan te beginnen, hij kan het werk pas definitief sluiten als de laatste pagina is dichtgeslagen. Deze bedenkingen over de beperkte mogelijkheden van het boek moet ook het Brusselse collectief LAB[au] hebben gehad toen het naar aanleiding van een reeks van lezingen, installaties en concerten het thema ruimte wilde documenteren.

LAB[au] houdt zich bezig met digitale architectuur en nieuwe media. In 2004 heeft het collectief een breed palet van kunstenaars, theoretici, grafisch ontwerpers en muzikanten samengesteld dat aan de slag is gegaan met de notie van 'Liquid Space'. Dat idee komt van Marcos Novak die zichzelf omschrijft als een 'trans-architect'. Novak heeft het concept van 'liquid architecture' geïntroduceerd waarmee hij doelt op een vloeibaar, imaginair landschap dat alleen bestaat in een virtuele ruimte die wordt gevormd door processen van informatie en communicatie. Deze architectuur, die voortkomt uit de ervaringen met computertechnologie tijdens het ontwerpproces, heeft geen last van vervelende problemen zoals zwaartekracht waarmee architecten worden geconfronteerd als ze bouwen in de fysieke ruimte. Novak spreekt daarom van een vierde dimensie. Daarin krijgen niet alleen tijd en ruimte, maar ook vorm en structuur een andere inbedding. Dat gegeven brengt LAB[au] ertoe zich de vraag te stellen welke ruimtelijke constellaties tot uitdrukking komen in het proces van in(form)atisering.

Ruimte is lang gezien als een oppervlakte die zich tussen verschillende objecten bevindt. Ze wordt dan als een neutrale en passieve omgeving ervaren waarop sociale processen zich afspelen. Vanuit diverse disciplines is daarop kritiek gekomen, met name vanuit de sociologie die er op wijst dat ruimte een construct van menselijk handelen is. Ze moet dan in relatie tot sociale praktijken en maatschappelijke veranderingen als de opkomst van ICT worden begrepen. Wat is de ruimte die tot stand wordt gebracht door mediale processen? Wat is de esthetiek van het bewegen door een virtuele ruimte? De wisselwerking tussen in(form)atisering en de ruimtelijke vorm van globale informatienetwerken komt in 'Liquid Space' tot uitdrukking in fraaie projecten als 'Color Space' en 'E.motion Space'. Het idee van een dynamische virtuele ruimte wordt daarin door middel van aspecten als licht, beweging en geluid vorm gegeven.

LAB[au] heeft gekozen de verschillende bijdragen in een waaier en een dvd bijeen te brengen. De waaier is verdeeld in vier hoofdstukken waarin de projecten worden toegelicht, op de dvd wordt een collage van enkele projecten getoond. De vormgeving van 'Liquid Space' dwingt bewondering af, maar leidt ook tot verwarring onder de lezer en kijker. Het belangrijkste bezwaar is dat de vorm de inhoud lelijk in de weg zit. De aanpak om de

projecten summier in de waaier toe te lichten, waarbij soms onbegrijpelijke zinnen worden genoteerd, vergt veel voorkennis van de geïnteresseerde. Daarbij lijkt het alsof LAb[au] geen echte keuzes heeft durven maken waardoor 'Liquid Space' wat betreft de projecten wisselvallig overkomt. Zo is het onduidelijk waarom een apart hoofdstuk met tien Koreaanse kunstenaars nodig is om het thema uit te diepen. Ook de inhoud had scherper gekund, zeker nu mediatheoreticus Lev Manovich er terecht op heeft gewezen dat er helemaal geen ruimte in een virtuele omgeving bestaat ('*There is no space in cyberspace*'). Die bewering sluit niet uit dat de ruimtelijke vorm van informatieprocessen niet kan worden geanalyseerd, het betekent dat aandacht moet worden besteed aan de concrete effecten van de mediaruimte op onze dagelijkse omgeving. Op deze wijze wordt duidelijk hoe maatschappelijke veranderingen en sociale relaties in elkaar grijpen. Nu blijft de aandacht voor die concrete sociale relaties teveel op de achtergrond, waardoor 'Liquid Space' op geen enkele manier verontrust, engagement vertoont of een brug weet te slaan tot de dagelijkse praktijk.

Internet:

www.lab-au.com

www.mediaruimte.be